

Aleksi Ratilainen

**ULKOMAISTEN SUORIEN INVESTOINTIEN HEIJASTUSVAIKUTUKSET
KOHDEMAAN YRITYKSIEN TUOTTAVUUTEEN**

Kandidaatintutkielma
Kauppatieteiden kandidaatin koulutusohjelma
Maaliskuu 2021

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	4
1.1	Johdatus aiheeseen ja perustelut aihevalinnalle.....	4
1.2	Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset.....	5
1.3	Tutkimuksen metodologia	5
1.4	Keskeiset käsitteet	7
1.5	Tutkielman rakenne.....	7
2	MONIKANSALLISET YRITYKSET JA ULKOMAISET SUORAT INVESTOINNIT	8
2.1	Monikansalliset yritykset.....	9
2.2	Kansainvälistymisteoria	11
2.3	Ulkomainen suora investointi.....	12
3	HEIJASTUSVAIKUTUKSET YRITYKSIEN TUOTTAVUUDESSA	15
3.1	Heijastusvaikutukset.....	16
3.1.1	Horisontaaliset heijastusvaikutukset.....	18
3.1.2	Vertikaaliset heijastusvaikutukset.....	18
3.2	Heijastusvaikutuksien vaikutukset tuottavuudessa	19
3.2.1	Li, Chengchun, Luo, Yun (2019) Englanti	20
3.2.2	Wiboonchutikula, Paitoon, Phucharoen, Chayanon, Pruektanakul, Nuchit (2016) Thaimaa	21
3.2.3	Tang, Jitao, Altshuler, Rosanne (2014) Yhdysvallat	22
4	JOHTOPÄÄTÖKSET	24
4.1	Teoreettiset johtopäätökset ja vastaus tutkimuskysymyksiin.....	24
4.2	Liikkeenjohdolliset johtopäätökset.....	26
4.3	Tutkimuksen arviointi	27
4.4	Jatkotutkimusehdotukset	28
5	LÄHTEET	30

KUVIOT

**Kuva 1. Maailman ulkomaisten suorien investointien sisäänvirtaukset (% BKT:sta)
(mukaillen Maailmanpankki 2021a). 8**

Kuva 2. BKT:n kasvu (vuosittainen %) (mukaillen Maailmanpankki 2021b). 20

1 JOHDANTO

Tämä tutkielma tarkastelee ulkomaisten suorien investointien heijastinvaikutuksia kohdemaan yrityksissä. Tutkielman avulla pyritään muodostamaan käsitys siitä, millaisia hyötyjä kohdemaan yritykset voivat saavuttaa, kun monikansalliset yritykset tekevät suoria investointeja kohdemaahan. Lisäksi tarkastellaan heijastinvaikutuksien vaikutusmekanismeja. Tässä luvussa lukija perehdytetään tutkimuksen aiheeseen, esitetään perustelut aihevalinnalle sekä esitellään tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset. Luku pitää sisällään myös tutkielman rakenteen ja keskeiset käsitteet.

1.1 Johdatus aiheeseen ja perustelut aihevalinnalle

Nykyään yritykset voivat viedä korkean tason teknologiaa maihin, joissa on matalat työvoimakustannukset, mutta samalla hyödyntää pääomarikkaiden maiden tarjoamaa edullista pääomaa. Globaalin liikkuvuuden lisääntymisen seurauksena maailmantalouden keskeinen piirre on pääoman siirtyminen teollistuneista maista kohti kehittyviä maita, joissa työvoimakustannukset ovat matalia. Tuotannon globalisoitumisen syynä on markkinavoimat ja omistusoikeudet. (Zekos, 2015)

Ulkomaiset suorat investoinnit ovat herättäneet tutkimuskiinnostusta, koska niillä on havaittu olevan mahdollisia myönteisiä vaikutuksia kohdemaan talouteen. Vaikka talouskasvun eduista ei ole yhteistä sopimusta, useissa tutkimuksissa on korostettu suorien investointien myönteisiä vaikutuksia koskien työllisyyttä, johtamistaitoja ja teknologian leviämistä. (Campos & Kinoshita, 2002)

Tutkijoita ovat kiinnostaneet erityisesti OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development) -maat, koska näihin maihin suuntautuu suurin osa ulkomaisten suorien investointien sisäänvirtauksista. Vuosina 2000-2009 OECD-maat vastasivat 70% maailman kaikista sisäänvirtauksista. (Economou et al., 2017) Varhaisessa kehittyviin tai siirtymämaihin suuntautuvien ulkomaisten investointien tuottavuutta käsittelevässä empiirisessä kirjallisuudessa esitellään enimmäkseen maiden ja eri alojen välisiä tutkimuksia (Görg & Greenaway, 2004). Kehittyviä tai siirtymätalouksia koskevat yritystason tutkimukset keskittyvät pääasiassa

horisontaalisiin heijastusvaikutuksiin ja niissä havaitaan merkityksettömiä tai jopa negatiivisia heijastuksia ulkomaisen monikansallisen yrityksen läsnäolosta. Toistaiseksi empiirinen tutkimus siirtymätalouksien vertikaalisista heijastinvaikutuksista on ollut suhteellisen vähäistä. (Marcin, 2008)

1.2 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset

Tämän tutkimuksen tavoitteena on muodostaa teoreettisesti perusteltu viitekehys ulkomaisten suorien investointien heijastusvaikutuksien kohdemaan yrityksissä tutkimalla aihetta kirjallisuuskatsauksen avulla. Tutkittavassa aiheessa keskitytään pääosin tärkeimpiin hyötyihin, joita ulkomaiset suorat investoinnit luovat eli tutkitaan, mitkä kohdemaan vaikutukset ovat peräisin ulkomaisista suorista investoinneista. Tutkimuksessa tarkastellaan myös heijastusvaikutuksien eri vaikutuskanavia ja mitkä tekijät vaikuttavat heijastuksien vahvuuteen. Näin saadaan luotua perusteellinen kuva heijastusvaikutuksien käyttäytymismekanismeista kohdemaassa ja sen yrityksissä.

Tutkimustavoitteiden pohjalta päätutkimuskysymykset muodostuvat seuraaviksi:

Millaisia heijastusvaikutuksia ulkomaiset suorat investoinnit luovat?

Miten nämä heijastusvaikutukset näkyvät kohdemaan yritysten tuottavuudessa?

1.3 Tutkimuksen metodologia

Tutkielman tutkimusmenetelmänä toimii kirjallisuuskatsaus, jonka tavoitteena on sekä kehittää jo olemassa olevaa teoriaa, että rakentaa lisäksi uutta teoriaa (Baumeister & Leary, 1997). Tutkimusmenetelmä tarkentuu integroivaksi kirjallisuuskatsaukseksi. Tutkimusmuotona integroiva kirjallisuuskatsaus tarkastelee, kritisoi ja syntetisoi tutkittavaan aiheeseen liittyvää kirjallisuutta integroidusti siten, että aiheeseen syntyy uusia puitteita ja näkökulmia (Torraco, 2005). Tämän tutkielman pohja on muodostettu yhdistelemällä erilaisia tieteellisiä artikkeleita. Olemassa olevien tutkimusten tuloksilla taataan tämän tutkielman tiedot ja väitteet. Tutkielmassa pyritään kuvaamaan tutkittavaa aihetta mahdollisimman monipuolisesti ja siksi siihen

on valittu menetelmäksi integroiva kirjallisuuskatsaus. Sen avulla mahdollistetaan kirjallisuuden kriittinen arviointi.

Tutkielman tekeminen alkoi kartoittamalla itselleni mielenkiintoisia aihealueita. Suuret monikansalliset yritykset ovat aina kiehtoneet minua. Olen pohtinut kuinka ne pystyvät astumaan uusille toisistaan poikkeaville markkinoille ja toimimaan niillä kannattavasti. Koulutukseni myötä tietoni sekä mielenkiintoni ovat vain kasvaneet. Tästä syystä valitsin tutkielmani aiheajaukseksi monikansalliset yritykset. Ulkomaiset suorat investoinnit ovat merkittävä osa globaalia talouden kasvua, sekä kriittinen prosessi monikansallisille yrityksille. Suorat investoinnit pitävät sisällään suuren määrän tietoa, riskejä ja työtä. Suuren tunnetun monikansallisen yrityksen astuessa markkinoille en ole myöskään voinut olla ajattelematta, kuinka tämä muutos vaikuttaa kohdemaan yrityksiin ja niiden tuotantoon. On sanomattakin selvää, että monikansallisen yrityksen astuessa markkinoille aiheuttaa se muutoksia. Mitä nämä muutokset ovat ja miten ne vaikuttavat ovat kiehtoneet minua. Tämän vuoksi sisällytin ulkomaiset suorat investoinnit ja niiden heijastusvaikutukset osaksi työtäni. Nämä kaksi osaa muodostivat tutkielmani päätutkimuskysymyksen, sekä toimivat tutkielman punaisena lankana. Tutkielman teoreettisen pohjan muodostusvaiheen jälkeen oli aika ruveta käymään lävitse tutkielmaa koskevaa kirjallisuutta. Kirjallisuutena toimivat erilaiset tieteelliset artikkelit ja kirjat. Seuraavissa kappaleissa käyn läpi keinoja, joita käytin aineiston keräämiseksi.

Etsiessäni artikkeleita ja kirjoja tukimustani varten käytin pääasiassa kolmea eri tietokantaa: ProQuest, Google Scholar ja EBSCO. Hakiessani artikkeleita rajasin hakutulokset koskemaan vain vertaisarvioituja teoksia. Nämä teokset ovat arvioineet niin julkaisun toimitus kuin ulkopuoliset aihealueen asiantuntijat. Näin varmistin tutkimuksessani käytettävien artikkeleiden ja kirjojen laadun.

Tietokannoissa käytettävät hakusanat muodostuivat tutkimukselle keskeisten käsitteiden ja tutkimusaiheen pohjalta. Päähakusanoiksi ja hakusanayhdistelmiksi nousivat ”internationalization”, ”foreign direct investment”, ”multinational enterprise”, ”multinational corporation” ja ”technological spillover”. Käytin englanninkielisiä hakusanoja, koska halusin päästä käsiksi tutkimukselleni relevantin tiedon perusteisiin. Näitä perusteet luoneita artikkeleita tai kirjoja ei ole suomennettu.

1.4 Keskeiset käsitteet

Monikansallisella yrityksellä tarkoitetaan yritystä, jolla on tiloja ja muuta omaisuutta ainakin yhdessä muussa maassa kuin kotimaassaan. Monikansallisella yrityksellä on yleensä toimistoja/tehtaita erimaissa ja keskitetty pääkonttori, josta se koordinoi maailmanlaajuista hallintoaan. (Investopedia)

Ulkomaisella suoralla investoinnilla tarkoitetaan sijoitusta, jonka on tehnyt yksityishenkilö tai yritys. Investointi tehdään sijoittajan kotimaan ulkopuolelle ja se liittyy siellä tapahtuvaan liiketoimintaan. Yleensä ulkomainen investointi tapahtuu, kun sijoittaja perustaa ulkomaisia liiketoimintoja tai hankkii ulkomaisia liikevaroja ulkomaisesta yrityksestä. Ulkomaan investoinnit erotetaan kuitenkin arvopaperisijoituksista, joissa sijoittaja vain ostaa ulkomaisen yrityksen osakkeita. (Investopedia)

1.5 Tutkielman rakenne

Tutkimus jakaantuu neljään eri päälukuun, joista ensimmäinen on johdanto. Johdanto-osiossa lukija saa johdatuksen aiheeseen sekä näkee perustelut aihevalinnalle. Luvussa esitetään myös tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset, jotka ohjaavat tutkielman etenemistä. Lisäksi tässä luvussa perehdytään tutkielman metodologiaan ja rakenteeseen. Johdannon viimeisessä osiossa käsitellään tutkielman keskeisimpiä käsitteitä, joiden tarkoituksena on helpottaa ja tukea tutkielman lukemista.

Toisessa pääluvussa muodostetaan pohja tutkittavalle aiheelle tarkastelemalla ensiksi monikansallisia yrityksiä ja niiden tekemiä ulkomaisia suorita investointeja. Tämän jälkeen käsitellään tarkemmin suorista investoinneista johtuvia heijastusvaikutuksia ja niiden vaikutuksia kohdemaan yrityksiin.

Tutkielma päättyy johtopäätöslukuun, jossa tehdään päätelmät aiempien päälukujen avulla saavutetuista hyödyistä ja haasteista. Tutkimuskysymyksiä tarkastellaan teoreettisesta näkökulmasta. Tutkimuskysymyksiin esitetään vastaukset sekä arvioidaan tutkimuksen luotettavuutta ja pohditaan jatkotutkimusehdotuksia. Viimeisenä tutkielmassa on listattu lähdeluettelo, josta selviää käytetty aineisto.

2 MONIKANSALLISET YRITYKSET JA ULKOMAISET SUORAT INVESTOINNIT

Suorat ulkomaiset investoinnit ovat herättäneet jo pitkään tutkijoiden kiinnostuksen johtuen niiden potentiaalisista ja positiivisista vaikutuksista kohdemaiden talouksiin. Vaikka näistä mahdollisuuksista ei ole täyttä yhteisymmärrystä, ovat useat tutkimukset korostaneet suorien ulkomaisten investointien positiivisia vaikutuksia kohdemaiden talouskasvuun, työllisyyteen, tieto- ja johtamistaitoihin sekä teknologian leviämiseen. (Economou et al., 2017) Shatz (2001) lisää vielä kohdemaiden eduksi uuden pääoman, lisääntyvät kansainväliset yhteydet, laajemmat vientimahdollisuudet, suuremman kotimaisen kilpailun ja tuotevalikoiman. Näistä syistä ulkomaisia suorita investointeja pidetäänkin keskeisessä asemassa maan talouskasvun ja kehityksen kannalta. (Shatz, 2001)

Ulkomaiset suorat investoinnit nousivat maltillisesti vuonna 2019, tätä edelsi huomattavat laskut vuosina 2017 ja 2018. Suurin ulkomaisten suorien investointien vastaanottaja oli Yhdysvallat, jonka jälkeen tuli Kiina ja Singapore. Puolestaan suurimmat ulkomaiset suorat investoijat olivat Japani, Yhdysvallat ja Alankomaat. Kehittyviin maihin ulkomaisia suorita investointeja virtasi 685 miljardia dollaria, tämä on lähes kaksinkertainen summa verraten ulkomaisten suorien investointien ulosvirtaukseen, joka oli 373 miljardia dollaria. Kehittyneet taloudet puolestaan tuottivat hieman enemmän ulkomaisia suorita investointeja kuin mitä ne saivat. (UNCTAD, 2020)

Kuva 1. Maailman ulkomaisten suorien investointien sisäänvirtaukset (% BKT:sta) (mukaillen Maailmanpankki 2021a).

Kohdemaan poliittiset, sosiaaliset ja taloudelliset olosuhteet kuitenkin määrittävät lopuksi ulkomaisen suoran investoinnin kohtalon. Siksi alan kirjallisuus onkin keskittynyt löytämään nämä kriittiset sekä potentiaaliset tekijät, joihin kuuluvat esimerkiksi työvoimakustannukset, työntuottavuus, markkinoiden koko, luonnonvarat, poliittinen vakaus, infrastruktuuri, korruptio, verokanta, inflaatio ja paljon muita. Eri puolilla maailmaa tehdyistä tutkimuksista on saatu ristiriitaista näyttöä useista ulkomaisten suorien investointien tekijöistä. Sekaannusta on aiheuttanut se, että jotkin tekijät ovat olleet merkittäviä tekijöitä yhdelle maalle, mutta eivät ole vaikuttaneet toiseen maahan laisinkaan. Näitä samoja ongelmia on osoittautunut, kun on tutkittu tekijöitä maapallon eri alueilla. (Alam & Ali Shah, 2013)

2.1 Monikansalliset yritykset

Monikansalliset yritykset määritellään yrityksiksi, joilla on kokonaan tai osittain (yhden tai useamman ulkomaisen kumppaniyrityksen kanssa) omistuksessa olevia tuotanto-, markkinointi- ja tutkimus-/tuotekehityslaitoksia, jotka sijaitsevat useissa maissa (Zekos, 2015). YK määrittelee monikansalliset yritykset sellaisiksi, jotka omistavat tai hallitsevat tuotanto- ja palvelutiloja sen maan ulkopuolella, johon ne ovat sijoittuneet (OECD, 2009).

Suorien ulkomaisten investointien kasvu alkoi 1980-luvun alusta. Tätä ennen maailmantaloutta oli ajanut ja hallinnut kansainvälinen kauppa. Kansainvälisen lyhyen aikavälin rahoitusvirrat ovat laajentuneet nopeasti sen jälkeen, kun kiinteistä valuuttakursseista sekä pääoman valvonnasta luovuttiin Bretton Woodsin sopimuksen kaatumisen myötä 1970-luvulla. Näin ollen monikansalliset yritykset voitaisiin nähdä ulkomaisten suorien investointien luoja. (Zekos, 2015)

Yritykset voivat palvella ulkomaisia markkinoita viemällä tuotteita tai muuttamalla monikansalliseksi yritykseksi (MNE) ja avaamalla omat tuotantotilat ulkomaille. Termi MNE otettiin käyttöön 1960-luvun alussa. Kansainvälinen tuotanto on kasvanut tuotteiden ja palveluiden viennin ylitse tärkeimmäksi keinoksi toimittaa tavaroita ja palveluita ulkomaisille markkinoille. (Zekos, 2015) Tähän muutokseen vaikutti 1990-luvulla tapahtunut kansainvälisten pääomamarkkinoiden yhdentyminen, joka sai ulkomaisten suorien investointien kasvuvauhdin ja sisäänvirtauksien selvästi

maailman talouskasvua ja kauppaa korkeammaksi. Suurten rajat ylittävien sulautumisten ja yrityskauppojen seurauksena nämä sisään virtaukset kasvoivat lähes 50% vuosina 1998-2000. (Cardillo et al., 2004) Yritykset ovat tällä hetkellä poikkeustilassa. 2000-luvun globalisaation ja sähköisen teknologian jatkuvan kasvun ja kehityksen vuoksi yrityksiä tulee varautua säännölliseen oppimiseen ja sopeutumiseen. (Zekos, 2015)

Monikansalliset yritykset ja niiden tekemät ulkomaiset suorat investoinnit ovat pääasemassa taloudellisten mallien kehittämisessä ja muokkaamisessa (Zekos, 2015). Ne nostavat tärkeitä haasteita niin teollistuneiden kuin kehittyvien maiden poliittisille päättäjille sekä tilastotieteilijöille. Investointitoiminnan kasvu on synnyttänyt tarkempaa valvontaa ja luonut uusia haasteita tilastotietojen kirjaamiselle, kuten maksutaseen ennusteisiin, talouden valvontaan ja haavoittumisanalyysiin. Tätä työtä varten on kuitenkin luotu IFS (International Financial Statistics), joka toimii Kansainvälisen valuuttarahaston, eli IMF:n (International Monetary Fund) yhteydessä. IFS kehittää nykyisiä menetelmiä ja antaa laatimisoheja yhdessä muiden kansainvälisten ja alueellisten järjestöjen kanssa. (Cardillo et al., 2004)

Ulkomaisten tytäryhtiöiden tilastot täydentävät kohdemaan maksutasetta koskien ulkomaisia suoria investointeja. Niiden tilastojen avulla mitataan ulkomaisten suorien investointien vaikutusta kohdemaan talouteen. Näistä tilastoista löytyvät vastaukset esimerkiksi seuraaviin kysymyksiin: Kuinka paljon ulkomaiset tytäryhtiöt tuottavat työllisyyttä kohdemaassa? Minkä taseisia myyntilukuja ja myyntityyppisiä ulkomaiset tytäryhtiöt tuottavat? Kuinka paljon yrityskauppa edisti maailman kauppaa? Mitkä ovat emoyhtiön tai tytäryhtiön rahoituslähteet? Kuinka suuri osa kohdemaan taloudessa syntyvästä arvonlisästä voidaan katsoa ulkomaisen tytäryhtiön ansioiksi? (Cardillo et al., 2004)

Yrityksien globaalien toimintojen johtaminen on vaikeampaa, koska sen on kohdattava erilaisia kulttuureja, arvoja, sääntöjä ja epävarmoja poliittisia sekä taloudellisia tilanteita. Maailmanlaajuisesti toimivat yritykset kohtaavat huomattavasti suuremman määrän epävarmuutta niin ulkoisesti kuin sisäisesti verraten kotimaisiin yrityksiin. (Zekos, 2015) Maailman 200 suurinta monikansallista yritystä muodostaa 27,5% maailman taloudellisesta toiminnasta (Anderson, 2008).

Ulkomaisten rahavirtojen sisäänvirtaus kohdemaassa kasvattaa työn rajatuotosta ja laskee pääoman rajatuottoa riippumatta siitä, onko rahavirrat peräisin ulkomaisista suorista investoinneista tai pääomasijoituksista. Monikansallisten yritysten tutkimus/tuotekehitys ja teknologia pysyvät muutamana maan sisällä toisin kuin heidän investointinsa, tuotanto ja työllisyys, jotka leviävät laajasti niin teollistuneiden kuin kehitysmaidenkin talouksiin. Monikansalliset yritykset hallitsevat teknologian leviämistä omistusoikeuden perusteella. (Zekos, 2015)

2.2 Kansainvälistymisteoria

Ulkomaisilla suorilla investoinneilla on paljon merkittäviä vaikutuksia kohdemaan kannalta. John Dunningin elektinen paradigma (Dunning, 2001) ja Alan M. Rugmanin laajentama kansainvälistymisen teoria muodostavat nykyisen teorian monikansallisista yrityksistä (MNE, Multinational enterprise). Nämä kaksi luovat älyllisen perustan tiukalla teoreettisella ja empiirisellä analyysillä, joka luonnehtii monikansallisten yritysten toimintaa kansainvälisessä liiketoiminnassa sekä selittää mitä etuja ulkomaisilla suorilla investoinneilla on. Monikansallisten yritysten liiketoimintaa määrittävät kolme tekijää. Näitä ovat omistusoikeuden edut (O, Ownership), sijainnin edut (L, Location) ja kansainvälistymisen edut (I, Internalization). Näinpä Dunningin elektinen paradigma tunnetaan myös OLI paradigmana. OLI paradigma selittää, kuinka houkuttava isäntämaa on ulkomaisille suorille investoinneille (FDI, Foreign direct investment). (Rugman, 2010)

Omistusetuja (O) voi yrityksellä olla kilpailuedun muodossa. Se voi olla kilpailijoitaan edellä markkinointi käytännöissä ja teknologisella rintamalla. Sijainnin edut (L) liittyvät siihen, mitä etuja yritys saavuttaa, kun investoi ulkomaille. Nämä edut voivat olla esimerkiksi nykyistä alhaisemmat työvoimakustannukset, tuottavampi työvoima, veroedut, alhaisempi veroaste ja laadukkaampi infrastruktuuri. Kansainvälistymisen edut (I) puolestaan liittyvät siihen, että yritys saa itse päättää ja toteuttaa tuotantoon liittyvät toimet sen sijaan, että ne olisivat lisensoitu jollekin toiselle osapuolelle. (Alam & Ali Shah, 2013) Monikansalliset yritykset kehittävät kilpailuedun (O) kotimaassaan, jonka jälkeen ne siirtävät sen suorien investointien kautta sijaintieduista (L) riippuen ulkomaille. Näin monikansalliset yritykset pääsevät kansainvälistymään (I) hyödyntäen omistusetuja (O). Toisin kuin Dunningin elektinen paradigma,

Rugmanin kansainvälistymisen teoriaa käytetään selittämään yrityksen kansainvälistymisen strategiaa, jolla se astuu ulkomaan markkinoille. (Rugman, 2010)

Dunningin elektisen paradigman ongelma on se, että se on liian elektinen. Liiallisella elektisyydellä tarkoitetaan paradigman muuttujien määrää selittävässä tekijöissä. Muuttujia on niin monia, että niiden tuottama ennustearvo on melkein nolla. (Dunning, 2001) Tämä koskee etenkin omistusetuja (O). Dunningin mukaan näitä ovat yrityksen aineeton omaisuus, kuten tieto, tuotemerkit, organisaatorakenne ja johtamistaidot, mutta myös luonnolliset tekijät, kuten työvoima, pääoma, kulttuuri, oikeudellinen ja institutionaalinen ympäristö sekä teollisuuden markkinarakente. Monien tutkijoiden mielestä omistusetujen (O) luonnollisia tekijöitä olisi optimaalisempaa analysoida osana maakohtaisia tekijöitä. Dunning kuitenkin väittää, että tällaiset maakohtaiset tekijät voidaan muuttaa omistuseduiksi (O). (Rugman, 2010)

2.3 Ulkomainen suora investointi

Ulkomaiset suorat investoinnit (FDI) ovat sijoituksia kotimaan rajojen yli, joilla pyritään harjoittamaan liiketoimintaa (Shatz, 2001). Niitä myös määritellään pitkäaikaisiksi sijoituksiksi, jotka on tehty pysyvän hyödyn saamiseksi sijoittajatalouden ulkopuolelle toimiviin yrityksiin. Sijoitussuhde koostuu emoyrityksestä ja ulkomaisesta tytäryhtiöstä, jotka yhdessä muodostavat monikansallisen yhtiön (MNC). Emoyrityksellä on oltava määräysvalta ulkomaisessa tytäryhtiössä, jotta tätä sijoitusta voidaan katsoa suoraksi investoinniksi. (Blaine, 2008) Ulkomainen suora investointi ei koske pelkästään alkuperäistä liiketoimintaa, jossa määritellään suoran sijoittajan ja suoria sijoituksia harjoittavan yrityksen välinen suhde. Se koskee myös kaikkia myöhempiä pääomakauppoja niiden välillä sekä sidosyrityksien välillä. (Cardillo et al., 2004)

Yhdistyneet kansakunnat määrittelevät määräysvallan siten, että omistetaan vähintään 10% emoyritykseen liitetyn yrityksen kantaosakkeista tai äänivallasta. Tätä pienemmät omistuksen investoinnit tunnetaan arvopaperisijoituksina. (OECD, 2009) Ulkomaiset suorat investoinnit ovat usein toivotumpia kohdemaassa kuin arvopaperisijoitukset. Arvopaperisijoitukset eivät tuo mukanaan uutta teknologiaa, koulutusta tai muita tyypillisiä suoriin investointeihin liitettäviä etuja. Niihin myös

usein liitetään huoli rahanpesusta, koska arvopaperisijoituksia ei valvota yhtä helposti kuin suoria investointeja. (UNCTAD, 2011)

Ulkomaiset suorat investoinnit tyypillisesti käsittävät tuotantolaitoksen, varastojen tai muiden pitkäaikaisten organisaatioiden perustamista ulkomaille. Näiden lisäksi se voi käsittää liikkuvien laitteiden tai tuotantoon liittyvien koneiden hankinnan. Tämä voi vaatia uuden toimipaikan perustamisen ulkomaille (greenfield-investments), yhteisyrityksen (joint ventures) tai olemassa olevan yrityksen hankkimista ulkomailta (mergers and acquisitions). Ulkomaisten suorien investointien yritykset voivat olla yhtiöittämättömiä tai osakeyhtiöitä. (Cardillo et al., 2004)

Kun ulkomainen suora sijoitussuhde on luotu, kaikki myöhemmät pääomatoimet ulkomaisen sijoittajan ja kohdeyrityksen sekä sidosryhmien välillä pidetään suorina investointeina. Sijoittajayrityksellä saattaa olla suoria tai epäsuoria omistuksia myös muissa yrityksissä ja näin suoran investoinnin kohdeyritys liittyy osaksi kokonaisuutta, johon kuuluu muita tytäryhtiöitä ja sivukonttoreita. (Cardillo et al., 2004)

Ulkomaisiin suoriin investointeihin liittyy usein väärinkäsityksiä. Ne eivät välttämättä aina tarkoita määräysvaltaa yrityksessä, koska suoran sijoitussuhteen luomiseen riittää vain 10% omistusosuus. Ulkomainen omistus ei tarkoita suurta määrää asiaan kuulumattomia henkilöitä tai yrityksiä, jotka asuvat tai toimivat samassa maassa kuin investoinnin tehnyt henkilö tai yritys. Ulkomainen suora investointi sisältää vain yhden henkilön tai investointiin liittyvän sijoittajaryhmän. Suora investointi ei myöskään perustu sijoittajan kansalaisuuteen vaan sen kotipaikkaan. Myöskään suoran investoinnin tehneen yrityksen myöntämät lainat suoraan investointiin kuulumattomille yrityksille eivät ole suoria investointeja. (Cardillo et al., 2004)

Suorilla ulkomaisilla investoinneilla on tärkeä rooli globaalin talouden kasvussa ja kehityksessä. Ne voivat tarjota investoivalle yritykselle uusia markkinoita ja markkinointikanavia, halvempia tuotantolaitoksia, uuden teknologian saatavuutta, uusia tuotteita, osaamista ja rahoitusta. Kohdemaalle tai kohdeyritykselle ulkomaiset investoinnit voivat tarjota uutta teknologiaa, pääomaa, prosesseja, tuotteita,

organisaation johtamistaitoja ja antaa siten vahvan tuen talouskehitykselle. (Blaine, 2008)

On monia asioita, jotka vaikuttavat ulkomaisten suoran investoinnin tekoon. Näitä voivat olla tekijät, jotka vaikuttavat markkinoille pääsyyn, kysyntään, poliittisiin ja oikeudellisiin riskitekijöihin esimerkiksi oikeus käyttää paikallisia luonnonvaroja. Poliittisilla päättäjillä on suuri valta ja päätäntäoikeus liittyen kohdemaan ulkomaisten investointien sisäänvirtaukseen. He voivat vaikuttaa tähän virtaukseen suoraan tai muuttujien avulla. Suoraan vaikuttaessa he voivat esimerkiksi tukea kohdemaan paikallisten yritysten korkeaa kasvustrategiaa kontrolloimalla markkinoita kasvamasta liian suuriksi. Näin tekemällä poliittiset päättäjät voivat estää ulkomaisten investointien pääsyn kohdemaan markkinoille. Muuttujia, joihin poliittiset päättäjät voivat vaikuttaa ovat valuuttakurssipolitiikka, ympäristönsuojelu, infrastruktuuri, verotus sekä henkilöresurssien saatavuus. (Blaine, 2008)

Kiinteistösijoitukset ovat yleisin asia, joka liitetään suoriin investointeihin. Silti kaikista tärkeintä talouskasvun ja liiketoiminnan leviämisen kannalta on investoinnit, joilla päästään hallitsemaan liiketoimintaa. Ulkomaisten suorien investointien ydinajatus on päästä vaikuttamaan ja hallitsemaan. (Shatz, 2001)

Vaikka yritykset olisivat kiinnostuneempia kasvamaan suorien ulkomaisten investointien avulla, on poliittisille päättäjille tarkoituksenmukaisempaa harjoittaa ja laajentaa liiketoiminnan kansainvälistymistä useammassa muodossa. Näitä muotoja ovat esimerkiksi lisensointi, hallinnointisopimukset, franchising ja alihankinta. (Shatz, 2001) Tällainen omaisuuserä voi sisältää omaa prosessi- tai tuoteteknologiaa, suosiollisen rahoituksen saamista tai ainutlaatuisen tehokkaan organisaatiomuodon. Suurin ero näiden muotojen ja ulkomaisten suorien investointien välillä on se, että investoiva yritys pitää omaisuuserän konserninsa sisäisenä sen sijaan, että se antaisi toisen yhteisön käyttää sitä. (Zekos, 2015) Nämä kansainvälistymisen muodot eivät ole oleellisia tämän tutkielman osalta.

3 HEIJASTUSVAIKUTUKSET YRITYKSIEN TUOTTAVUUDESSA

Ulkomaisten suorien investointien myötä investointien kohdemaat pääsevät nauttimaan ulkomaisten yritysten mukanaan tuomia heijastusvaikutuksia. Suurien monikansallisten yritysten kattavat investoinnit tutkimus- ja tuotekehitykseen asettavat ne täysin eri tasolle teknologisen ja liiketoimintaosaamisen osalta verrattuna paikallisiin yrityksiin. Tämä monikansallisten yritysten omistuksessa oleva osaaminen voi levitä koko kohdemaan talouteen, jonka lopputuloksena paikallisten yritysten tuottavuus lähtee kasvuun. (Marcin, 2008)

Nämä muutokset ovat kannustaneet poliittisia päättäjiä puuttumaan maan säännöksiin, jotta he voisivat tukea taloutensa kehittymistä. Vastauksena muutokseen nähtiin ulkomaisia suoria investointeja tekevien yritysten rajoitusten helpottaminen. Ulkomaisille yrityksille saatetaan jopa tarjota edullisempia ehtoja kuin kotimaisille yrityksille. Näiden maiden hallitukset ovat poistaneet suuren osan rajoituksista, jotka koskevat ulkomaisen yrityksen läsnäoloa. Sen sijaan he ovat ottaneet ulkoisten yritysten houkuttelemisen yhdeksi osaksi maansa talouspolitiikkaa. (Marcin, 2008) Tätä ilmiötä tukee myös Economou ym. (2017), jonka mukaan maailman laajuisen finanssikriisin ja useiden alueellisten finanssipoliittisten kriisien jälkeen suorien ulkomaisten investointien houkutteleminen on ollut prioriteetti maille, jotka kohtaavat rahoitusongelmia. Suorien ulkomaisten investointien kautta maat pyrkivät edistämään taloudellista kehitystä. (Economou et al., 2017)

Ulkomaiset investoinnit tuottavuuden kasvun lähteenä on erityisen tärkeä yrityksille siirtymätalouksissa, koska näillä talouksilla on akuutti tarve rakenneuudistuksille. Ulkomainen omistus tarjoaa paikallisille yrityksille tehokkaita hallinto- ja ohjausjärjestelmiä. (Blanchard, 1997) Ulkomaiset investoinnit ovat myös kustannustehokkain keino uuden teknologian hankintaan, koska paikallisen yrityksen harvoissa tapauksissa tarvitsee itse rahoittaa uutta teknologiaa. Investointien kautta teknologia myös siirtyy nopeammin kohdeyritykseen, kun taas lisenssisopimuksien tai kansainvälisen kaupan kautta teknologian siirtymisessä menee aikaa. (Mansfield & Romeo, 1980)

On olemassa näyttöä siitä, että monikansalliset yritykset ovat teknologisesti kaikista kehittyneimpiä yrityksiä. Ne investoivat varoistaan enemmän tutkimus- ja kehitystoimintaan kuin puhtaasti paikalliset yritykset. Arvioiden mukaan merkittävin osa maailman tutkimus- ja kehitystoiminnasta toteutetaan yrityksissä, jotka toimivat enemmän kuin vain yhdessä maassa. (Borensztein et al., 2015) Tämä johtaa suurempaan innovaatio- ja patentointiasteeseen verrattuna paikallisiin yrityksiin, jotka eivät toimi ulkomailla. Monikansalliset yritykset omaavat korkeamman teknologisen asteen, paremmat johtamiskäytännöt ja kyky hyödyntää mittakaavaetuja. Nämä edut antavat monikansallisille yrityksille edun kilpailla paikallisten yritysten kanssa, vaikka ulkomaiset yritykset eivät tuntisikaan kuluttajien mieltymyksiä tai liiketoiminta tapoja yhtä hyvin paikalliset yritykset. (Blomström & Sjöholm, 1999)

3.1 Heijastusvaikutukset

Teoreettinen kirjallisuus näyttää, että on olemassa useita tunnettuja mekanismeja, joiden kautta heijastusvaikutukset voivat välittyä. Monikansallisilla yrityksillä on usein omistuksessaan osaamiseen perustuvaa aineetonta osaamista, jota ei löydy suoran investoinnin kohdemaan markkinoilta. On kohtuullinen oletus, että ainakin osa tästä aineettomasta osaamisesta ja teknologiasta valuu kotimaisiin yrityksiin erilaisten kanavien kautta. Näitä kanavia voivat esimerkiksi olla työntekijöiden vaihtuvuus, sekä patentti- ja lisenssiostot. (Blomström et al., 2003) Kokko (1994) kuitenkin huomauttaa, että ulkomaiset investoinnit kasvattavat paikallista tuottavuutta vain silloin, kun teknologinen kuilu paikallisen ja ulkomaisen yrityksen välillä ei ole liian suuri. Paikallisella yrityksellä on myös oltava riittävä absorbointikyky, jotta se voi vastaanottaa ja hyötyä ulkomaisen yrityksen kehittyneemmästä teknologiasta. Näin ollen hyötyäkseen ulkomaisen yrityksen heijastusvaikutuksista, paikallisten yritysten on oltava niin sosiaalisilta kuin omaksumiskyvyiltään lähellä ulkomaisen yrityksen kykyjä. Vaikka kehittyvillä mailla on tietty etu teknologisen kehityksen kiinniotossa, on muiden silti vaikea rakentaa tarvittavia sosiaalisia valmiuksia ja absorbointikykyä. (Kokko, 1994)

Cohen ja Levinthalin (1989) mukaan monikansalliset yritykset eivät turhaan tee merkittäviä investointeja tutkimus- ja kehitystyöhön. Tutkimus- ja kehitystyöllä voidaan nähdä kaksi toistaan tukevaa ja täydentävää vaikutusta liittyen

yrittäjien tuottavuuden kasvuun. (Cohen & Levinthal, 1989) Tutkimus- ja kehitystyön lopputuloksena syntyvät uudet innovaatiot nostattavat suoraan yrityksen teknologiantasoa, tätä kutsutaan innovaatiovaikutukseksi. Toisaalta se lisää yrityksen kykyä tunnistaa, omaksua ja hyödyntää ulkopuolista tietoa. Tätä kutsutaan oppimiseksi tai absorbointivaikutukseksi. Molemmat vaikutukset ovat erittäin tärkeitä osa-alueita, kun tutkitaan ulkomaisten suorien investointien heijastusvaikutuksia. (Damijan et al., 2003)

Kolme tunnetuinta mekanismia, joiden välityksellä esimerkiksi teknologia voi välittyä kohdemaan paikallisiin yrityksiin ovat jäljittely, työntekijöiden vaihtuvuus ja kilpailupaine. Ensimmäisessä eli jäljittelyssä paikallinen yritys yrittää kopioida ulkomaisen yrityksen tuotteita, prosesseja tai organisaation johtoinnovaatioita. Jäljittelyä toteutetaan käänteisen suunnittelun avulla eli takaisinmallintamalla, jolloin selvitetään alkuperäisen tuotteen tai prosessin päätekijät. Toiseksi mekanismiksi on tunnistettu työntekijöiden vaihtuvuus. Työntekijällä saattaa olla hallussaan monikansallisen yrityksen koulutus tai pääsy sen ratkaiseviin aineettomiin ominaisuuksiin. Näin työntekijä saattaa työsuhteen päätyttyä viedä mukanaan tätä aineetonta omaisuutta uudelleen työllistyessään paikallisiin yrityksiin tai perustaa jopa tämän tiedon pohjalta oman yrityksen. (Fosfuri et al., 2001) Kolmanneksi Glass ja Saggi (1998) esittävät kilpailupaineesta johtuvan heijastusvaikutuksen. Heidän mukaansa, kun ylivoimainen monikansallinen yritys astuu markkinoille se pakottaa paikallisia yrityksiä tehostamaan toimintaansa, jotta ne pysyisivät markkinoilla. Yleisin tapa tehostaa toimintaa on kasvattaa tuottavuutta. (Glass & Saggi, 1998) Kokko myös (1994) yksilöi teknologian leviämiseksi neljä samankaltaista tapaa. Näitä ovat demonstrointi, kilpailuvaikutus, ulkomainen kytkentävaikutus ja koulutusvaikutus. (Kokko, 1994)

Kaikki heijastusvaikutukset eivät kuitenkaan ole aina positiivisia. Ylivoimaisten ulkomaisten yritysten astuessa kohdemaan markkinoille voivat ne aiheuttaa negatiivisia heijastusvaikutuksia. Näitä negatiivisia heijastusvaikutuksia kutsutaan muun muassa kilpailuvaikutukseksi, syrjäyttäväksi vaikutukseksi tai liiketoiminnan varastamisvaikutukseksi. Tällöin ylivoimaista teknologiaa omaava ulkomainen yritys voi syrjäyttää kotimaiset yritykset markkinoilta. (Damijan et al., 2003)

3.1.1 Horisontaaliset heijastusvaikutukset

Horisontaalisesti (teollisuuden sisällä) sijoittuvilla yrityksillä on selvä kannustin estää heijastusvaikutuksien välittyminen, koska niiden hyödyntäminen horisontaalisuuden vuoksi on helppoa. Siitä huolimatta Marcin (2008) väittää horisontaalisten heijastuksien olemassaolon olevan hyvin vähäistä. Tätä hän perustelee monikansallisten yritysten tavalla tarjota suhteellisen kovia palkkoja työntekijöilleen varsinkin johtajille, joilla on hallussaan suuri määrä yrityksen aineetonta omaisuutta. Näin monikansalliset yritykset pyrkivät estämään työvoiman vaihtuvuudesta aiheutumat aineettoman omaisuuden vuodot. Toiseksi syyksi hän listaa horisontaalisten vuotojen vähäisyyden johtuvan siitä, että ulkomaiset ja paikalliset yritykset eivät kilpaile samoilla markkinoilla. Monikansallisilla yrityksillä on mahdollisuus erikoistua ylempiin markkinasegmentteihin tai tuottaa vientiä varten. Kotimaisilla yrityksillä ei pienen kokonsa puolesta ole mahdollisuuksia saman kokoluokan toimintaan ja siksi keskittyvätkin vain paikallisiin markkinoihin. (Marcin, 2008) Tätä tukee myös Kokko (1994) väittämällä ulkomaisten yritysten toimivan markkinoiden eri alueilla. Ulkomaisten yritysten tuotteet ja teknologiat poikkeavat yhtäläisyyksiltään suuresti verrattuna paikallisten yritysten tuotteisiin ja käytettävissä olevaan teknologiaan. (Kokko, 1994)

3.1.2 Vertikaaliset heijastusvaikutukset

Sen sijaan vertikaalisesti (teollisuuden välillä) sijoittuvilla yrityksillä ja niiden taaksepäin suuntautuvilla heijastuksilla on markkinoilla huomattavasti suurempi merkitys. Monikansallisilla yrityksillä voi olla erilaisia kannustimia jakaa aineetonta omaisuuttaan ja tarjota teknologiaa toimittajilleen sekä myös asiakkailleen. Tahallisten taaksepäin suuntautuvien vuotojen takana voi olla ulkomaisten yritysten tavoite parantaa toimittajiensa tuotteita. Esimerkiksi kehittyneellä teknologialla toimittaja pystyy toimittamaan ulkomaiselle yritykselle parempilaatuisia välituotteita, joka taas nopeuttaa ulkomaisen yrityksen tuotantoa ja parantaa lopputuotetta. (Marcin, 2008) Blalock ja Gertler (2008) väittävät etteivät ulkomaiset yritykset kuitenkaan halua siirtää teknologiaa vain yhdelle toimijalle, koska sen avulla se voisi muodostua monopoliksi ja supistaa markkinoiden kilpailun. Siksi on tärkeää siirtää teknologiaa

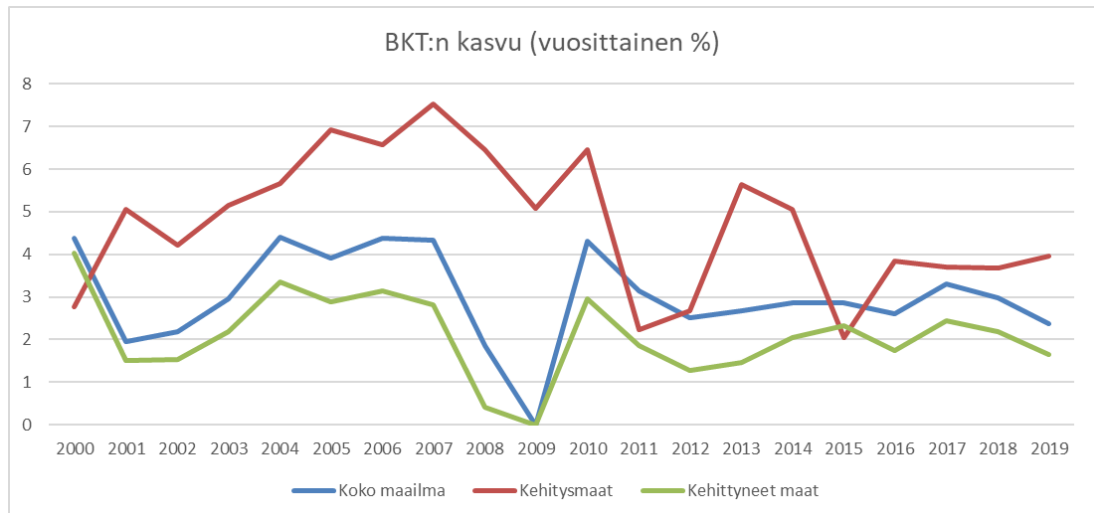
tasaisesti kaikkien markkinoilla toimivien yritysten kesken, jopa mahdollisille tulokkaillekin. (Blalock & Gertler, 2008)

Ulkomainen yritys hyötyy tasaisista markkinoista, koska silloin se voi vaikuttaa markkinoiden kysyntään. Eteenpäin suuntautuvilla heijastuksilla ulkomainen yritys tarjoaa paikallisille kuluttajille tietoa tuotteesta. Tämän myötä asiakkaiden tuotekäyttö tehostuu, kun se saa tuotteen täyden potentiaalinsa käyttöönsä. Tuotteen tehokkuuden lisääntyessä myös sen kysyntä kasvaa. (Blalock & Gertler, 2008) Rivera Batiz veljeksien mukaan tämän kaltainen suora tietämyksen siirtäminen on kuitenkin markkinoilla harvinaisempaa. Yleensä eteenpäin suuntautuvat heijastukset vaikuttavat epäsuoremmin. (Rivera-Batiz & Rivera-Batiz, 1990)

Monikansalliset yritykset voivat paremmuudellaan asettaa korkeampia vaatimuksia tuotteiden laadulle ja ajanmukaiselle toimitukselle. Tämä voi heijastaa paikallisiin yrityksiin sen kautta, että heidän on alettava parantamaan tuotettaan ja tehostamaan tuotantoa. Ulkomaisen yrityksen markkinoille tulo lisää myös välituotteiden kysyntää, minkä ansiosta paikalliset toimittajat pääsevät hyödyntämään mittakaavaetuja tuotannossaan (Rivera-Batiz & Rivera-Batiz, 1990). Välituotteiden parantuessa yritykset hyötyvät keskimääräisen kustannuksen laskusta (Markusen, 1995).

3.2 Heijastusvaikutusten vaikutukset tuottavuudessa

Viimeaikaiset trendit osoittavat, että kehittyvissä ja kehittyneissä talouksissa on koettu tuottavuuden nopeaa kasvua 2000-luvun alusta lähtien. Vaikka kehittyvissä talouksissa kasvuvauhti on nopeampaa kuin kehittyneissä, on kehittyvien maiden tuottavuudentaso edelleen paljon alhaisempi. Kun katsotaan maailmanlaajuisista työn tuottavuuden pitkän aikavälin suuntausta, voidaan havaita sen olevan kasvussa ja, että kehittyvät taloudet ovat kasvun eturintamassa. Samaan aikaan ulkomaisten suorien investointien määrä kehittyvissä talouksissa on kasvanut, tämä viittaa siihen, että ulkomaiset suorat investoinnit vaikuttavat myönteisesti tuottavuuden kasvuun. (Amann & Virmani, 2014)

Kuva 2. BKT:n kasvu (vuosittainen %) (mukaillen Maailmanpankki 2021b).

Vertailen tässä tutkimuksessa kolmea eri tutkimusta ja niiden tuloksia. Tutkimukset ovat toisistaan riippumattomia ja ovat valittu tarkoituksella ympäri maailmaa, jotta saataisiin mahdollisimman yleistettävä käsitys. Tutkimukset keskittyvät ulkomaisiin suoriin investointeihin ja niiden vaikutuksiin tuottavuudessa, nämä tutkimukset ovat suoritettu Englannissa, Thaimaassa ja Yhdysvalloissa.

3.2.1 Li, Chengchun, Luo, Yun (2019) Englanti

Lin & Luon (2019) tutkimuksessa tutkittiin suorien ulkomaisten investointien heijastusvaikutuksia. Tutkinta rajoitettiin koskemaan pelkästään Länsi-Midlandsin aluetta, koska se on Englannin suurin teollisuusalue ja siellä sijaitsee suurin osa ulkomaisista suorista investoinneista. Tutkimuksessa käytettiin paneelitietojoukkoa, johon lukeutui 2198 paikallista yritystä 75 eri toimialalta vuosina 2004–2011. (Li & Luo, 2019)

Tutkimuksen tärkeä ja tavallisesta poikkeava havainto oli, että ulkomaiset yritykset tuottavat voimakkaan ja positiivisen vertikaalisen heijastusvaikutuksen eteenpäin suuntautuvien heijastuksien kautta. Vertikaaliset taaksepäin suuntautuvat heijastukset olivat vaikutukseltaan merkityksettömiä ja horisontaaliset heijastusvaikutukset negatiivisia. Löydetyt tulokset viittaavat selvästi kahteen asiaan: ensimmäiseksi, Länsi-Midlandsin kotimaiset yritykset hyötyvät ulkomaisista suorista investoinneista vain ostamalla tuotteita tai kuluttamalla palveluita teollisuuden loppupään

kansainvälisiltä yrityksiltä. Näiden hyötyjen vaikutus kuitenkin vähenee mitä pidemmällä aikavälillä niitä tutkitaan. Toiseksi, kotimaisten yritysten, tulisi olla valmiita vastaamaan ulkomaisten suorien investointien horisontaalien vaikutuksien luomista tappioista, koska aikaväli ei vaikuttanut näiden tappioiden syntyyn. (Li & Luo, 2019)

Hyötyäkseen tutkimuksen havainnoista on ymmärrettävä ulkomaisten suorien investointien erilaiset heijastusvaikutukset tuottavuuteen kehitysmaiden ja kehittyneiden maiden välillä sekä jopa kehittyneiden maiden alueiden välillä. Useimmissa tapauksissa vertikaaliset taaksepäin suuntautuvat heijastukset ovat kotimaisille yrityksille kaikista hyödyllisimpiä, mutta Länsi-Midlandsin tapauksessa kotimaiset yritykset hyötyvät enemmän eteenpäin suuntautuvista heijastuksista. Tätä havaintoa selittää vuonna 2014 tehty markkinaraportti, joka toteaa ulkomaisten suorien investointien johtuvan noin 45 % paikallisten markkinoiden kasvupotentiaalista ja noin 33 % mahdollisista projekteista asiakkaiden kanssa. Siksi ulkomaiset yritykset keskittyvät todennäköisesti enemmän tuotteidensa ostajiin ja näin luovat vertikaalisia eteenpäin suuntautuvia heijastusvaikutuksia. Tämän kautta paikalliset yritykset saavat käyttöönsä laadukkaita korkean teknologian tuotteita ja koska Länsi-Midlandsin yritykset ovat kehittyneitä hyötyvät ne ulkomaisten yritysten tuotteista korkean absorbointivaikutuksen myötä. (Li & Luo, 2019)

3.2.2 Wiboonchutikula, Paitoon, Phucharoen, Chayanon, Pruektanakul, Nuchit (2016) Thaimaa

Wiboonchutikula ym. (2016) tutkimuksessa tutkittiin ulkomaisten suorien investointien heijastusvaikutuksia Thaimaan kotimaisiin valmistusyrityksiin. Tutkimuksessa käytettiin yritystason tietoja Kansallisen Tilastotoimiston vuonna 2012 laatimasta teollisuuslaskelmasta. Ensimmäiseksi tutkimuksessa mitattiin yritysten kokonaistuottavuutta ja arvioitiin niiden teknistä tehokkuutta. Sen jälkeen tarkasteltiin ulkomaisten suorien investointien ja muiden tekijöiden vaikutuksia yritysten tuottavuuteen ja tekniseen tehokkuuteen. (Wiboonchutikula et al., 2016)

Tutkimustulokset osoittivat, ettei ulkomaisten suorien investointien horisontaalisilla heijastusvaikutuksilla ole merkittävää vaikutusta kotimaisten yritysten

kokonaistuottavuuteen eikä tekniseen tehokkuuteen. Vertikaalisilla heijastusvaikutuksilla todettiin olevan vaikutusta. Eteenpäin suuntautuvilla heijastusvaikutuksilla oli negatiivinen vaikutus, kun taas taaksepäin suuntautuvat heijastusvaikutukset loivat merkittäviä positiivisia vaikutuksia kaikkiin teollisuusalojen yrityksiin. Tulokset viittaavat siihen, että ulkomaisten suorien investointien vertikaaliset heijastusvaikutukset, etenkin taaksepäin suuntautuvat, ovat kaikista tehokkain kanava siirtää teknologiaa ulkomaisilta yrityksiltä kotimaisiin valmistusyrityksiin. Yrityskohtaisilla ominaisuuksilla, kuten iällä, koolla, raaka-aineiden saatavuudella, sijainnilla, tutkimus- ja kehitystoiminnalla on kaikilla positiivisia vaikutuksia yritysten kokonaistuottavuuteen ja tekniseen tehokkuuteen. (Wiboonchutikula et al., 2016)

Ulkomaisilla yrityksillä on suurempi markkinavoima, jonka myötä paikallisten yritysten neuvotteluasema on epäsymmetrinen. Esimerkiksi välipanoksia ostaessa tämän neuvotteluvoiman puutteen takia paikalliset yritykset eivät pääse hyödyntämään potentiaalisia eteenpäin suuntautuvia vertikaalisia heijastusvaikutuksia. Vertikaalisten taaksepäin suuntautuvien heijastusvaikutuksien kohdalla asia on toisin. Ulkomaisten yritysten ostaessa välipanoksia kotimaisilta yrityksiltä voi ulkomainen yritys vaatia korkealaatuisia välipanoksia, mikä johtaa epäsuorasti kotimaisia yrityksiä käyttämään resurssejaan taloudellisemmin, mikä puolestaan lisää teknistä tehokkuutta ja kokonaistuottavuutta. (Wiboonchutikula et al., 2016)

3.2.3 Tang, Jitao, Altshuler, Rosanne (2014) Yhdysvallat

Tang & Altshuler (2014) tutkimuksessa tutkittiin Yhdysvaltalaisen monikansallisten yritysten ulkomaisten suorien investointien heijastusvaikutuksia kotimaisiin Yhdysvalloissa sijaitseviin yrityksiin. Tutkimuksessa käytettiin Standard and Poor'sin yritystason tietoja sekä Yhdysvaltain talousanalyysitoimiston toimialatason tietoja. Tutkimus keskittyy tuottavuutta lisääviin vaikutuksiin horisontaalisten ja vertikaalisten heijastusvaikutuksien kautta sekä lisäksi siinä tutkitaan olosuhteita, joissa positiivisia heijastusvaikutuksia todennäköisesti esiintyy. (Tang & Altshuler, 2014)

Tutkimustulokset osoittivat samankaltaisia vaikutuksia kuin isäntämaan heijastusvaikutuksia koskevissa tutkimuksissa. Yhdysvaltalaiset monikansalliset yritykset eivät luoneet merkittäviä horisontaaleja tai eteenpäin suuntautuvia vertikaaleja heijastusvaikutuksia. Sen sijaan vertikaaliset taaksepäin suuntautuvat heijastusvaikutukset loivat merkittäviä positiivisia vaikutuksia kotimaisten yritysten tuottavuudessa. Kuten aikaisemmat isäntämaan yrityksiä koskevat tutkimukset ovat havainneet: kun ulkomainen yritys ja paikalliset asiakasyritykset ovat osa samaa tuotantoketjua, ei heillä ole motiivia estää teknologian leviämistä, päinvastoin suurimmassa osassa tapauksia teknologian levittäminen on tarkoituksenomaista, jotta saadaan korkealaatuisempia välipanoksia sekä toimitusajat lyhyemmiksi. Horisontaalisten heijastusvaikutuksien kohdalla asia on eri, tällöin yritykset kilpailevat keskenään ja pyrkivät parhaansa mukaan suojelemaan oman kilpailuetunsa vuotamista ulkopuolisille yrityksille. (Tang & Altshuler, 2014)

Tutkimus havaitsi myös absorbointikyvyn esittävän suurta roolia heijastusvaikutuksien hyödyntämiseksi yrityksien välillä. Se mitattiin teknologisenä kuiluna monikansallisen yrityksen ja vastaanottajayrityksen välillä. Aikaisemmissa tutkimuksissa absorbointikyvyllä oletettiin olevan lineaarinen vaikutus heijastusvaikutuksien hyödyntämiseen. Tutkimus kuitenkin osoittaa poikkeavia tuloksia ja esittää absorbointikyvyn ja heijastusvaikutuksien hyödyntämisen välillä olevan epälineaarinen U:n muotoinen kuvaaja. Tämän muotoinen epälineaarinen kuvaaja osoittaa, että yritykset, joilla on joko matala tai korkea tuottavuus nauttivat, muita yrityksiä todennäköisemmin suuremmista positiivisista heijastusvaikutuksista. Tämä johtuu todennäköisesti siitä, että alhaisen tuottavuuden yrityksillä on suurempi potentiaali tuottavuuden kasvuun ja korkean tuottavuuden yrityksillä on kyky omaksua monikansallisten yritysten monimutkaista teknologiaa. (Tang & Altshuler, 2014)

4 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkielman viimeinen pääluku sisältää tutkimuksen johtopäätökset, ne ovat jaettu teoreettisiin ja liikkeenjohdollisiin johtopäätöksiin. Pääluvussa myös käydään läpi ja vastataan tutkielman tutkimuskysymyksiin. Lisäksi arvioidaan tutkielman luotettavuutta ja rajoitteita. Lopuksi annetaan ehdotuksia jatkotutkimuskysymyksille.

4.1 Teoreettiset johtopäätökset ja vastaus tutkimuskysymyksiin.

Tämän tutkielman tavoitteena oli muodostaa teoreettinen viitekehys ulkomaisten suorien investointien heijastusvaikutuksista kohtamaan yritysten tuottavuuteen tutkimalla aihetta kirjallisuuskatsauksen avulla. Etenemistä tutkimuksessa ohjasivat tutkimuskysymykset, joiden avulla pyrittiin löytämään vastaukset. Tutkimuksen alussa esitetty ja painoarvoltaan merkittävimmät päätutkimuskysymykset muodostuivat seuraavasti:

Millaisia heijastusvaikutuksia ulkomaiset suorat investoinnit luovat?

Tutkimuskysymykseen saatiin kattava vastaus kokoamalla ja yhdistelemällä tietoa useista eri tieteellisistä artikkeleista. Globaalin maailmantalouden myötä on kehittyville talouksille tullut, mahdollisuus omaksua teknologiaa kehittyneiltä talouksilta. Tämä on havaittu olevan kaikista nopein ja kustannustehokkain ratkaisu teknologian siirtämiselle ja tuottavuuden kasvattamiselle. Ulkomaiset suorat investoinnit ovat keskeinen osa talouskasvua ja kehitystä.

Teknologia määrää pitkälti yritysten tuottavuuden määrää ja varsinkin kehittyvissä talouksissa teknologinen taso on usein matala, joten ulkomaisten suorien investointien heijastusvaikutukset ovat näille talouksille hyvin kriittisessä asemassa. Heijastusvaikutuksien avulla talouksilla on mahdollisuus kehittyä sekä kasvaa ja vastata yhä kovenevaan kilpailuun. Tutkimuksessa löydettiin kaksi tapaa, kuinka heijastusvaikutukset välittyvät kohtamaan talouksiin ja yrityksiin, nämä olivat horisontaaliset heijastusvaikutukset ja vertikaaliset heijastusvaikutukset.

Horisontaaliset heijastusvaikutukset ovat teollisuuden sisällä tapahtuvia heijastuksia. Tämän kaltaiset heijastukset ovat kuitenkin hyvin harvinaisia, koska yritykset pyrkivät estämään niiden syntymistä parhaansa mukaan. Saman teollisuusalan yrityksillä on loogista pyrkiä estämään kaikki horisontaalit heijastukset, koska niiden myötä yritys voi menettää mahdollisen kilpailuetunsa. Kyseisiä heijastuksia voi esiintyä esimerkiksi työntekijöiden vaihtuessa tai toisen yrityksen yrittäessä jäljitellä alkuperäistä tuotetta. Työntekijöiden vaihtuessa saattaa työntekijällä olla hallussa monikansallisen yrityksen kriittistä tietoa tai taitoa, joka työpaikkaa vaihtaessa saattaa päätyä kilpailevan yrityksen käyttöön. Tämän estämiseksi yrityksillä on kilpailukykyiset palkat yrityksiensä avainhenkilöiden sitouttamiseksi yritykseen sekä kirjalliset salassapitosopimukset. Jäljiteltäessä paikallinen yritys koittaa saada kehiteltyä itselleen monikansallisen yrityksen kilpailuedun, joka voi olla esimerkiksi ylivertainen tuote, prosessi tai johtoinnovaatio. Tämän estämiseksi yritys voi hakea määräaikaista yksinoikeutta keksinnölleen patentin muodossa.

Vertikaaliset heijastusvaikutukset ovat teollisuuden välillä tapahtuvia heijastuksia, ne ovat kaikista merkittävimpiä heijastuksia. Yrityksillä on usein erilaisia kannustimia luoda tarkoituksella vertikaalisia heijastusvaikutuksia ja jakaa aineetonta omaisuuttaan sekä teknologiaa toimittajilleen tai asiakkailleen. Niiden avulla monikansalliset yritykset voivat vaikuttaa esimerkiksi paikallisten yrityksiensä tuottamien välipanoksien laatuun sekä toimitusnopeuteen tai asiakkaiden tuotekäyttöön. Nämä heijastukset suuntautuvat kahteen eri suuntaan, joko eteenpäin tai taaksepäin. Eteenpäin suuntautuvat heijastukset välittyvät monikansallisen yrityksen asiakkaille, näitä ovat joko yritykset tai yksityishenkilöt. Yritysten tarjotessa tietoa ja käyttöapua asiakkaidensa tuotekäyttö tehostuu ja näin tuotteen kysyntä kasvaa. Taaksepäin suuntautuvat heijastukset välittyvät monikansallisen yrityksen toimittajille, nämä yritykset toimittavat monikansalliselle yritykselle välipanoksia. Monikansallisen yrityksen jakaessa teknologiaa paikallisille toimittajille on tarkoituksenaan kehittää toimittajien tuotantoa, jonka kautta monikansallinen yritys pääsee nauttimaan korkea laatusemmista välipanoksista ja nopeammasta toimitusajasta.

Miten nämä heijastusvaikutukset näkyvät kohdemaan yritysten tuottavuudessa?

Tuottavuuden kasvu on ollut nopeaa 2000-luvusta lähtien. Vaikka kehittyvien talouksien tuotannon kasvuvauhti on kehittyneitä talouksia nopeampaa, on kehittyvien talouksien tuottavuudentaso vielä alhainen. Ulkomaisten suorien investointien määrän kasvu kehittyvissä talouksissa on havaittu kasvattavan paikallisten yritysten tuottavuutta.

Horisontaaleilla heijastusvaikutuksilla ei havaittu merkittävää vaikutusta kohdemaan yritysten tuottavuuteen. Vertikaaleilla heijastusvaikutuksilla havaittiin merkittäviä vaikutuksia kohdemaan yritysten tuottavuuteen. Vertikaalien heijastusvaikutusten tapauksessa talouksien kehitysaste oli merkittävässä osassa, kummista eteenpäin vai taaksepäin suuntautuvista heijastuksista yritykset eniten hyötyivät. Kehittyneiden talouksien kohdalla vertikaaliset eteenpäin suuntautuvat heijastukset nähtiin kaikista tehokkaimpina tuottavuutta kasvattavina ilmiöinä, kun taas kehittyvät taloudet hyötyivät eniten vertikaalisista taaksepäin suuntautuvista heijastuksista.

4.2 Liikkeenjohdolliset johtopäätökset

Tämän tutkimuksen tuloksia voidaan käyttää paikallisten yritysten tuotannon kasvattamiseen, kun markkinoille on astunut monikansallinen yritys. Tutkimuksessa todettiin monta kertaa kuinka paikallinen yritys voi hyötyä heijastusvaikutusten kautta monikansallisen yrityksen läsnäolosta markkinoilla. Tämä säästää aikaa ja kustannuksia paikallisilta yrityksiltä esimerkiksi tutkimus- ja kehitystoiminnan osalta. Tutkimuksen teoreettinen osa antaa perusteellisen kuvan erilaisista konkreettisista hyödyistä, joita ulkomaisten suorien investointien heijastusvaikutukset tarjoavat. Teoreettisen osan tuomia haasteita ei voida täysin välttää, mutta kun haasteet ovat tunnistettu, pystyy yritysjohto tekemään perusteltuja ja tehokkaita päätöksiä tämän tiedon avulla.

Tutkimustulokset osoittivat, että paikallisen yrityksen tulisi monikansallisen yrityksen pelkäämisen ja välttelyn sijaan hakeutua yhteistyöhön. Varsinkin teollisuuden välillä monikansallisen yrityksen asiakkaat pääsevät nauttimaan vertikaalisista heijastusvaikutuksista. Näin paikallinen yritys saa vietyä tuotantonsa uudelle tasolle. Toiseksi tärkeimmäksi asiaksi muodostui absorbointikyky. Tämä osoittautui vahvaksi varsinkin tuottavuuden ääripäissä oleville yrityksille. Alhaisen tuottavuuden

yrittäjillä on suuri määrä potentiaalia kasvattaa tuottavuutta yksinkertaisilla menetelmillä, kun taas korkean tuottavuuden omaavat yritykset ovat teknologisesti tasoltaan niin kehittyneitä, että ovat valmiita vastaanottamaan monikansallisten yritysten monimutkaisintakin teknologiaa.

4.3 Tutkimuksen arviointi

Tutkimuksen pätevyyden ja luotettavuuden esille tuomiseen käytetään tutkimusta arvioidessa käsitteitä validiteetti ja reliabiliteetti. Nämä käsitteet auttavat selvittämään onko tutkimus ja siinä käytettävät väitteet luotettavia. Validiteetti kuvaa sitä, kuinka hyvin tutkimuksessa käytettävän mittausmenetelmän avulla pystytään mittaamaan juuri sitä tutkittavan ilmiön piirrettä, mitä on tarkoituskin mitata. (Tilastokeskus) Reliabiliteetti puolestaan kuvaa sitä, kuinka toistettavasti ja luotettavasti käytetty mittari mittaa tutkittavaa asiaa. (Tilastokeskus) Tämän tutkimuksen validiteetin varmentaa se, että tutkimustuloksien avulla voitiin vastata asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Lähteinä käytetyt luotettavien tietokantojen tarjoamat vertaisarvioidut tieteelliset artikkelit kasvattavat tutkimuksen luotettavuutta. Reliabiliteettia vahvistaa tutkimuksen alussa asetetut selvät tavoitteet sekä tutkimusmenetelmien tarkka kuvaaminen.

Tutkimus toteutettiin integroivana kirjallisuuskatsauksena. Kirjallisuuskatsauksen arvioiminen on tärkeää mahdollisten aiheesta tehtävien jatkotutkimuksien takia. Tutkimuksen aiheen tärkeimpien ajatusten sekä suhteiden syvälinen tutkiminen ja olemassa olevan kirjallisuuden kritiikin tarjoaminen kuuluvat osaksi kirjallisuuden kriittistä analysointia. Kriittinen analyysi usein vaatii sen tekijää jakamaan aiheen sen perusosiin. Näitä perusosia voivat olla esimerkiksi aiheen keskeiset käsitteet, aiheen historia sekä alkuperä ja tutkimusmenetelmät. Tämä tutkimus on onnistunut jakamaan sen aiheen perusosiin. Tämä tarkoittaa sitä, että tutkielmassa on esitelty keskeisiä käsitteitä, ulkomaisten suorien investointien historiaa, alkuperää ja sen kehittymistä sen nykyiseen tilaan, sekä kerrottu tarkasti tutkimusmenetelmistä. Lisäksi arvioinnissa on otettu huomioon yhdistääkö se aiempien tutkimuksien esittämät tiedot merkittäviksi ja samalla myös tutkitaan lisääkö se arvoa eli tuoko tutkimus uutta tietoa aiheesta. Tässä tutkimuksessa on yhdistelty erilaisia tieteellisiä artikkeleita yhdeksi suureksi

kokonaisuudeksi. Sen lisäksi aiheesta on muodostettu johtopäätöksiä, jonka avulla saadaan luotua vaadittua lisäarvoa.

Integroivan kirjallisuuskatsauksen päätavoitteena on tuottaa tutkittavalla aihealueella uusia suuntia sekä ideoita. Kun käsitellään jo aikaisemmin tutkittuja asioita, luo kirjallisuuskatsaus suurella todennäköisyydellä uusia näkökulmia sekä suhteita jo olemassa olevien tietojen välille. Tämän tutkimuksen avulla onnistuttiin luomaan useita eri jatkotutkimusehdotuksia, joita käsitellään tutkielman seuraavassa ja samalla viimeisessä osiossa.

Tutkimuksesta löytyy hieman rajoitteita. Ensimmäiseksi kansainvälistyminen rajattiin koskemaan vain ulkomaisia suoria investointeja, koska nämä ovat suurin kansainvälistymisen muoto. Lisäksi heijastusvaikutuksia tutkiessa paino pysyi suurelta osin positiivisten heijastusvaikutusten tutkimisessa, koska nämä olivat merkittävimpiä tuottavuuteen vaikuttavia tekijöitä. Toiseksi tutkimusta rajoittavaksi tekijäksi voidaan lukea aika. Tutkielman tekemisessä on noudatettua ennalta annettua aikataulua, jonka puitteissa on jouduttu tinkimään tutkielman syvempien tuloksien tutkimisesta.

4.4 Jatkotutkimusehdotukset

Tässä tutkimuksessa kartoitettiin Ulkomaisten suorien investointien heijastusvaikutuksia kohdemaan yritysten tuottavuuteen. Aiheen tutkimista pystyisi jatkamaan hyvinkin monelta eri kantilta, näin saataisiin entistäkin syvempi ja kattavampi tutkimus. Hyötyjä, joita tutkimus löysi voisi lähteä jatkotutkimaan esimerkiksi mittaamalla ajallisia hyötyjä ja rahallisia hyötyjä, joita ulkomaisten suorien investointien heijastusvaikutukset loivat paikallisiin yrityksiin. Näin yritykset voisivat nähdä konkreettisesti sen potentiaalisen hyödyn määrän, mitä heijastusvaikutukset luovat.

Olisi mielenkiintoista paneutua tarkemmin yritysten tuotantoprosesseihin ja strategiaan, jotta saisi selville millaisia ulkomaisten suorien investointien heijastusvaikutukset käytännössä ovat. Tämän avulla voisi kartoittaa esimerkiksi minkä osan kehittämistä tuotantoprosessissa tulisi yrityksen omin varoin kehittää ja

mitkä osat taas kehittyisivät heijastusvaikutuksien puolesta. Tämän päämäärän saavuttamisen avuksi voisi ottaa jonkun case yrityksen, joka on aloittanut tuoreen yhteistyön monikansallisen yrityksen kanssa. Näin voisi tutkia tarkemmin heijastusvaikutuksia ja niiden vaikutuksia.

Tässä tutkimuksessa tarkastelun kohteena olivat kohdemaan yritykset, mutta lisätutkimuksia ajatellen olisi mielenkiintoista tutkia millaisia vaikutuksia ulkomaisilla suorilla investoinneilla on esimerkiksi kohdemaan talouteen. Tutkimuksessa voitaisiin selvittää, millaisia vaikutuksia kohdemaan talous kokee, kun monikansalliset yritykset luovat suoria investointeja sen maaperälle.

5 LÄHTEET

- Alam, A., & Ali Shah, S. Z. (2013). Determinants of foreign direct investment in OECD member countries. *Journal of Economic Studies*, 40(4), 515-527. <http://dx.doi.org/10.1108/JES-10-2011-0132>
- Amann, E., & Virmani, S. (2014). Foreign Direct Investment and Reverse Technology Spillovers: The Effect on Total Factor Productivity
- Anderson, S. (2008). Top 200: The rise of corporate global power. Diane Publishing.
- Baumeister, R. F., & Leary, M. R. (1997). Writing narrative literature reviews. *Review of General Psychology*, 1(3), 311-320.
- Blaine, H. G. (2008). *Foreign Direct Investment*. Nova Science Publishers.
- Blalock, G., & Gertler, P. J. (2008). Welfare Gains from Foreign Direct Investment through Technology Transfer to Local Suppliers. *Journal of International Economics*, 74(2), 402-421. <http://pc124152.oulu.fi:8080/login?url=>
- Blanchard, O. J. (1997). *The economics of post-communist transition*. Clarendon press Oxford.
- Blomström, M., Kokko, A., & Mucchielli, J. (2003). The economics of foreign direct investment incentives. *Foreign direct investment in the real and financial sector of industrial countries* (pp. 37-60). Springer.
- Blomström, M., & Sjöholm, F. (1999). Technology transfer and spillovers: Does local participation with multinationals matter? *European Economic Review*, 43(4-6), 915-923. <http://pc124152.oulu.fi:8080/login?url=>
- Borensztein, E., De Gregorio, J., & Lee, J. -. W. (2015). How Does Foreign Direct Investment Affect Economic Growth? In J. D. Ostry, A. R. Ghosh & M. S. Qureshi (Eds.), (pp. 309-329). Elgar Research Collection. International Library of Critical Writings in Economics, vol. 308. Cheltenham, UK and Northampton, MA: Elgar.
- Campos, N. F., & Kinoshita, Y. (2002). Foreign direct investment as technology transferred: Some panel evidence from the transition economies. *The Manchester School*, 70(3), 398-419.
- Cardillo, C., Montanjees, M., Motala, J., & Patterson, N. K. (2004). *Foreign Direct Investment : Trends, Data Availability, Concepts, and Recording Practices*. International Monetary Fund.
- Cohen, W. M., & Levinthal, D. A. (1989). Innovation and learning: the two faces of R & D. *The Economic Journal*, 99(397), 569-596.

- Damijan, J. P., Knell, M. S., Majcen, B., & Rojec, M. (2003). Technology transfer through FDI in top-10 transition countries: How important are direct effects, horizontal and vertical spillovers?
- Dunning, J. H. (2001). The eclectic (OLI) paradigm of international production: past, present and future. *International Journal of the Economics of Business*, 8(2), 173-190.
- Economou, F., Hassapis, C., Philippas, N., & Tsionas, M. (2017). Foreign Direct Investment Determinants in OECD and Developing Countries. *Review of Development Economics*, 21(3), 527-542. 10.1111/rode.12269
- Fosfuri, A., Motta, M., & Røndee, T. (2001). Foreign direct investment and spillovers through workers' mobility. *Journal of International Economics*, 53(1), 205. 10.1016/S0022-1996(00)00069-6
- Glass, A. J., & Saggi, K. (1998). International technology transfer and the technology gap. *Journal of Development Economics*, 55(2), 369-398.
- Görg, H., & Greenaway, D. (2004). Much ado about nothing? Do domestic firms really benefit from foreign direct investment? *The World Bank Research Observer*, 19(2), 171-197.
- Investopedia. (a). Foreign Direct Investment (FDI) | Terms. Investopedia. <https://www.investopedia.com/terms/f/fdi.asp> Viitattu 13.12.2020
- Investopedia. (b). Multinational Corporation (MNC) | Terms. Investopedia. <https://www.investopedia.com/terms/m/multinationalcorporation.asp> Viitattu 13.12.2020
- Kokko, A. (1994). Technology, market characteristics, and spillovers. *Journal of Development Economics*, 43(2), 279-293.
- Li, C., & Luo, Y. (2019). Spillover Effects of Foreign Direct Investment: Evidence from the West Midlands of England. *Economic Issues*, 24(1), 1-19. <http://pc124152.oulu.fi:8080/login?url=>
- Maailmanpankki (2021a). Maailman ulkomaisten suorien investointien sisäänvirtaukset (% BKT:sta) <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG> Viitattu 9.3.2021
- Maailmanpankki (2021b). BKT:n kasvu (vuosittainen %) <https://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.WD.GD.ZS> Viitattu 9.3.2021
- Mansfield, E., & Romeo, A. (1980). Technology transfer to overseas subsidiaries by US-based firms. *The Quarterly Journal of Economics*, 95(4), 737-750.
- Marcin, K. (2008). How does FDI inflow affect productivity of domestic firms? The role of horizontal and vertical spillovers, absorptive capacity and competition. *The*

- Journal of International Trade & Economic Development*, 17(1), 155-173.
10.1080/09638190701728131
- Markusen, J. R. (1995). The boundaries of multinational enterprises and the theory of international trade. *Journal of Economic Perspectives*, 9(2), 169-189.
- OECD. (2009). *OECD Benchmark Definition of Foreign Direct Investment 2008*
<https://doi.org/https://doi.org/10.1787/9789264045743-en>
- Rivera-Batiz, F. L., & Rivera-Batiz, L. A. (1990). The effects of direct foreign investment in the presence of increasing returns due to specialization. *Journal of Development Economics*, 34(1-2), 287-307.
- Rugman, A. M. (2010). Reconciling Internalization Theory and the Eclectic Paradigm. *Multinational Business Review (St.Louis University)*, 18(2), 1-12.
10.1108/1525383X201000007
- Shatz, H. J. (2001). Expanding foreign direct investment in the andean countries. *CID Working Paper Series*,
- Tang, J., & Altshuler, R. (2014). The Spillover Effects of Outward Foreign Direct Investment on Home Countries: Evidence from the United States. *Proceedings of the Annual Conference on Taxation*, (107), 1-42.
<http://pc124152.oulu.fi:8080/login?url=>
- Tilastokeskus. (a). *Reliabiliteetti | Käsitteet*. Tilastokeskus.
<https://www.stat.fi/meta/kas/reliabiliteetti.html> Viitattu 15.1.2021
- Tilastokeskus. (b). *Validiteetti | Käsitteet*. Tilastokeskus.
<https://www.stat.fi/meta/kas/validiteetti.html> Viitattu 15.1.2021
- Torraco, R. J. (2005). Writing integrative literature reviews: Guidelines and examples. *Human Resource Development Review*, 4(3), 356-367.
- Wiboonchutikula, P., Phucharoen, C., & Pruektanakul, N. (2016). *Spillover Effects of Foreign Direct Investment on Domestic Manufacturing Firms in Thailand*
<http://www.worldscientific.com/loi/ser>
- Zekos, G. I. (2015). *MNEs in the 21st Century*. Nova Science Publishers, Inc.
- stylefix